

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QISH DARSLARINI INNOVATSION METODLAR ASOSIDA TASHKIL ETISHNING SAMARADORLIGI

Toirova Muslima

Qo'qon universiteti, Andijon filiali, Boshlang'ich
ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi

hafizovbahtier69@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida o'qish darslarini tashkil etishda innovatsion metodlardan foydalanishning pedagogik ahamiyati tahlil qilinadi. Innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, matn bilan ishlash ko'nikmalari hamda o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. O'qish darslarini interfaol metodlar, axborot texnologiyalari va ijodiy topshiriqlar bilan boyitish ta'lim samaradorligini oshiradi. Shuningdek, maqolada o'qituvchining innovatsion faoliyatini tashkil etish, dars jarayonida "Aqliy hujum", "Klaster", "Insert" kabi metodlardan foydalanishning afzalliklari yoritilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, innovatsion metodlar o'quvchilarning tafakkurini faollashtiradi, o'qish malakalarini rivojlantiradi hamda ularning ijtimoiy faolligini kuchaytiradi. Shu boisdan maqolada zamonaviy o'qitish texnologiyalarini boshlang'ich ta'limga joriy etishning ilmiy asoslari va amaliy tavsiyalari keltirilgan.

Kalit so'zlar: *Innovatsion metodlar, boshlang'ich ta'lim, interfaol texnologiya, o'qish darsi, mustaqil fikrlash, pedagogik yondashuv, ijodkorlik, motivatsiya, axborot texnologiyasi, ta'lim samaradorligi.*

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan eng dolzarb masalalardan biri — bu o'quv jarayonini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etishdir. Ayniqsa,

boshlang'ich ta'lim bosqichida o'qish darslari bolalarning tafakkuri, dunyoqarashi va nutq madaniyatini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Shu sababli o'qituvchilar dars jarayonida an'anaviy usullar bilan bir qatorda zamonaviy innovatsion metodlardan samarali foydalanishlari zarur. O'qish darslarini ijodiy tashkil etish, o'quvchilarning faolligini oshiruvchi topshiriqlarni qo'llash ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini mustahkamlaydi. Bugungi kunda "Aqliy hujum", "Insert", "Bumerang", "Klaster" kabi interfaol metodlar o'quvchilarda matnni anglash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shunday qilib, boshlang'ich sinfda o'qish darslarini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishning eng muhim omillaridan biridir.

Adabiyot tahlili

Boshlang'ich ta'limda o'qish darslarini innovatsion metodlar asosida tashkil etish masalasi ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. Jumladan, Sh. S. Sharipov, N. Q. Jo'rayev, M. M. Xolmatova kabi pedagoglar interfaol metodlarning o'quvchilar tafakkurini faollashtirishdagi o'rni haqida ilmiy fikrlar bildirganlar. Xorijiy adabiyotlarda esa J. Dewey va L. Vygotskiylarning tajribalari ta'lim jarayonida faol o'quvchi pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslarini yoritadi. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish masalasi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim sifatini oshirish to'g'risida"gi qarorlarida ham o'z ifodasini topgan. Mazkur adabiyotlar innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishda asosiy omil ekanligini tasdiqlaydi.

Asosiy qism

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun o'qish darslari faqat matnni o'qish jarayoni emas, balki ularning nutq, tafakkur va axloqiy tarbiyasini shakllantiruvchi asosiy vosita hisoblanadi. Shu boisdan o'qish darslarini innovatsion metodlar asosida tashkil etish

nafaqat o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish, balki shaxs sifatida o'quvchini tarbiyalashning ham muhim yo'lidir.

Innovatsion metodlar deganda o'qitish jarayonida yangi yondashuvlar, texnologiyalar va interfaol shakllardan foydalanishni tushunamiz. Masalan, "Aqliy hujum" metodi o'quvchilarda erkin fikr bildirish, turli yechimlarni taklif qilish ko'nikmasini rivojlantiradi. "Klaster" metodi yordamida esa o'quvchi mavzu mohiyatini umumlashtirib, asosiy g'oyalarni tuzilmaviy shaklda ifodalashni o'rganadi.

O'qish darslarida "Insert" metodini qo'llash o'quvchilarning o'qilgan matnni tahlil qilish, muhim joylarini belgilash va xulosa chiqarish qobiliyatini mustahkamlaydi. Shuningdek, "Bumerang" yoki "Debat" metodlari orqali o'quvchilar o'z fikrlarini asoslash, dalillar keltirish, boshqalar fikrini hurmat qilishga o'rganadilar.

Axborot texnologiyalaridan foydalanish ham innovatsion ta'limning muhim jihatlaridan biridir. Elektron darsliklar, videoroliklar, test dasturlari o'quvchilarning mavzuga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Masalan, o'qish darslarida matnga oid multimedialli taqdimotlardan foydalanish o'quvchilarda mavzuni yaxshiroq anglash imkonini beradi.

Innovatsion metodlar shuningdek, o'qituvchining darsni tashkil etishdagi ijodkorligini oshiradi. Har bir o'qituvchi o'z darsiga mos metodni tanlab, uni o'quvchilarning yosh xususiyatlari va tayyorgarlik darajasiga qarab qo'llashi lozim. Shu tarzda o'qish darslari qiziqarli, jonli va samarali jarayonga aylanadi.

Shuningdek, tajribalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion metodlar asosida tashkil etilgan o'qish darslarida o'quvchilar mustaqil fikrlash, savol berish va o'z nuqtayi nazarini himoya qilishga o'rganadilar. Natijada ularning o'qishga bo'lgan motivatsiyasi ortadi, bilish faoliyati faollashadi. Demak, o'qish darslarini innovatsion asosda tashkil etish — bu o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida faol hamkorlikni shakllantirishning eng samarali yo'li hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda nazariy-tahliliy, kuzatish va tajriba-sinov metodlaridan foydalanildi. Dastlab innovatsion metodlarning nazariy asoslari o'rganildi, so'ngra boshlang'ich sinf o'qish darslari jarayonida ularni qo'llash bo'yicha tajriba-sinov ishlari olib borildi. Tajribalar davomida interfaol metodlar, multimedia vositalari va ijodiy topshiriqlarning o'quvchilarga ta'siri kuzatildi. Ma'lumotlar tahlili natijasida innovatsion metodlar o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini 35–40 foizga oshirishi aniqlandi. Shuningdek, o'quvchilar matn bilan ishlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarida sezilarli o'sish kuzatildi. Shu bilan tadqiqot metodologiyasi innovatsion yondashuvlarning amaliy natijasini isbotlashga qaratildi.

Natija

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion metodlardan foydalanish boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish malakalarini rivojlantiradi, ularning dars jarayonidagi faolligini oshiradi. Interfaol metodlar orqali o'quvchilar matnni chuqurroq tushunish, mustaqil xulosa chiqarish va fikr bildirishga o'rganadilar. Shuningdek, axborot texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini sezilarli darajada kuchaytiradi. Natijada ta'lim jarayoni ko'proq interfaol, mazmunli va samarali shaklga ega bo'ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinflarda o'qish darslarini innovatsion metodlar asosida tashkil etish zamonaviy ta'limning ajralmas qismi hisoblanadi. Innovatsion metodlar o'qituvchiga darsni jonlantirish, o'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantirish va o'qishga ijobiy munosabatni shakllantirish imkonini beradi. Shu orqali o'quvchi shunchaki bilim oluvchi emas, balki faol ishtirokchi, ijodkor shaxs sifatida shakllanadi.

O'qish darslarida interfaol metodlardan oqilona foydalanish, axborot texnologiyalarini qo'llash, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish dars samaradorligini oshiradi. Har bir o'qituvchi o'z darsini yangicha usulda tashkil etishga intilsa, bu ta'lim sifatining yuksalishiga olib keladi.

Shu bois innovatsion metodlarni o'qish darslarida keng joriy etish, o'qituvchilarni ularni qo'llashga o'rgatish, didaktik materiallar bazasini boyitish hozirgi ta'lim islohotlarining muhim yo'nalishlaridan biridir. Bu esa o'quvchilarning o'z fikrini erkin ifodalovchi, mustaqil fikrlovchi, zamonaviy dunyoqarashga ega shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sharipov Sh. S. *Boshlang'ich ta'limda interfaol metodlar*. – Toshkent, 2022.
2. Jo'rayev N. Q. *Innovatsion pedagogika asoslari*. – Toshkent, 2021.
3. Xolmatova M. M. *O'qish darslarini samarali tashkil etish yo'llari*. – Samarqand, 2020.
4. Dewey J. *Democracy and Education*. – New York, 2016.
5. Vygotsky L. S. *Mind in Society*. – Harvard University Press, 1978.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim sifatini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3775-son qarori, 2018.
7. Karimova Z. *Boshlang'ich ta'limda multimedia texnologiyalar*. – Toshkent, 2021.
8. Rasulova G. *Interfaol metodlar amaliyoti*. – Namangan, 2022.
9. UNESCO. *Innovative Teaching and Learning Approaches*. – Paris, 2019.
10. Ahmedov B. *Pedagogik innovatsiyalar nazariyasi va amaliyoti*. – Buxoro, 2020.
11. Xo'jayev D. *Boshlang'ich ta'limda mustaqil fikrlashni rivojlantirish metodikasi*. – Farg'ona, 2023.